

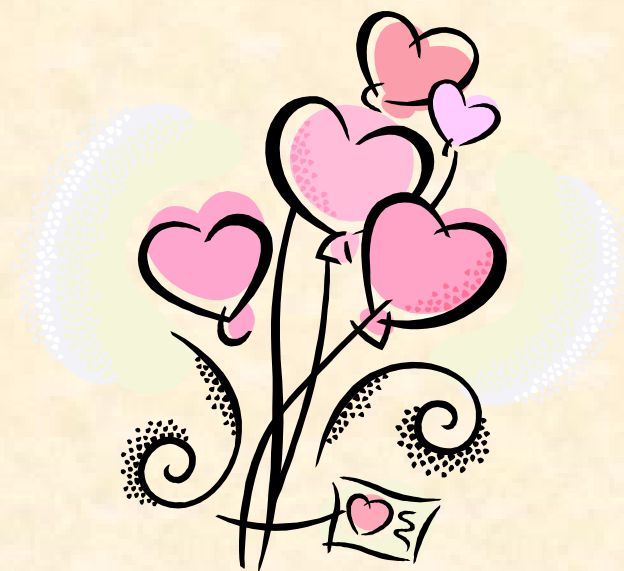

פגעי התמרים בערבה

סבטלנה דוברינין

מדריכת הגנת הצומח בערבה,
שה"מ

משרד החקלאות

מזיקי התמר מתחלקים

1. לפי חלקי הצמח הנתקפים

2. לפי מועד ההופעה

3. לפי חשיבות כלכלית, ארצית או אזורית

4. לפי דרגת הייחודיות למשפ' הדקליים

חלוקת מיני המזיקים על פי אבר הצמח הנתקף

מזיקים עיקריים

עש התמר הקטן
חיפושית הגרעין
אקרית הקורים

אבר הצמח

1. פרי ירוק

עשי פירות (עש הצימוקים, עש החרוב, עש התמר הגדול)
חיפושיות תסיסה

בשל

כנימת הפרלטוריה
כנימת האסטרולקניום
ציקדות ואקריות (אקרית הדקל)

---

2. עלווה

חדקונית הדקל האדומה
קרנפיות התמר

3. שלד

חלוקת מיני המזיקים על פי מועדי הפגיעה

<u>מזיקים עיקריים</u>	<u>מועד</u>
כנימת הפרלטוריה כנימת האסטרולקניום חדקונית הדקל האדומה	כל ימות השנה
עש התמר הקטן חיפושית הגרעין ציקדות ואקריות	אביב – ראשית הקיץ
עשי פירות חיפושיות תסיסה עש התמר הגדול	קיץ - סתיו
קרנפיות התמר	אביב, קיץ, סתיו

מזיקים בעלי חשיבות כלל ארצית

בעבר ובהווה

עש התמר הקטן

חיפושיות תסיסה

כנימות הפרלטוריה והאסטרולקניום – בעבר

חדקונית הדקל האדומה – מזיק פוטנציאלי חשוב

מזיקים בעלי חשיבות אזורית

בעמקי הצפון

חיפושית הגרעין

אקריות (הדקל והקורים)

בערבה בעיקר

קרנפיות התמר

עשי פירות בהבשלה

מזיקים בעלי חשיבות אזורית משנית

כנימת הדקל האדומה

קמחית האננס

ציקדת הדבש

מזיקים אקראיים (מקריים)

ברשימת הפונדקאים של התמר מופיעים עוד כ- 15 מינים נוספים

דרגת ייחודיות למיני דקליים

מינים ייחודיים

עש התמר הקטן
חיפושית הגרעין
כנימת האסטרולקניום

} לתמר המצוי

חדקונית הדקל האדומה
כנימת הפרלטוריה
כנימת הדקל האדומה
קרנפיות התמר

} לדקליים שונים

אקריות (הדקל והקורים)
קרנפיות התמר

} מינים אוליגופאגים

עשי פירות בהבשלה
חיפושיות תסיסה

} מינים פוליפאגים

חדקונית הדקל האדומה

Rhynchophorus ferrugineus

12-20 יום

55 ימים בממוצע

3.5 ס"מ

200-500 ביצים

בערך 3 ימים

עד 5 ס"מ

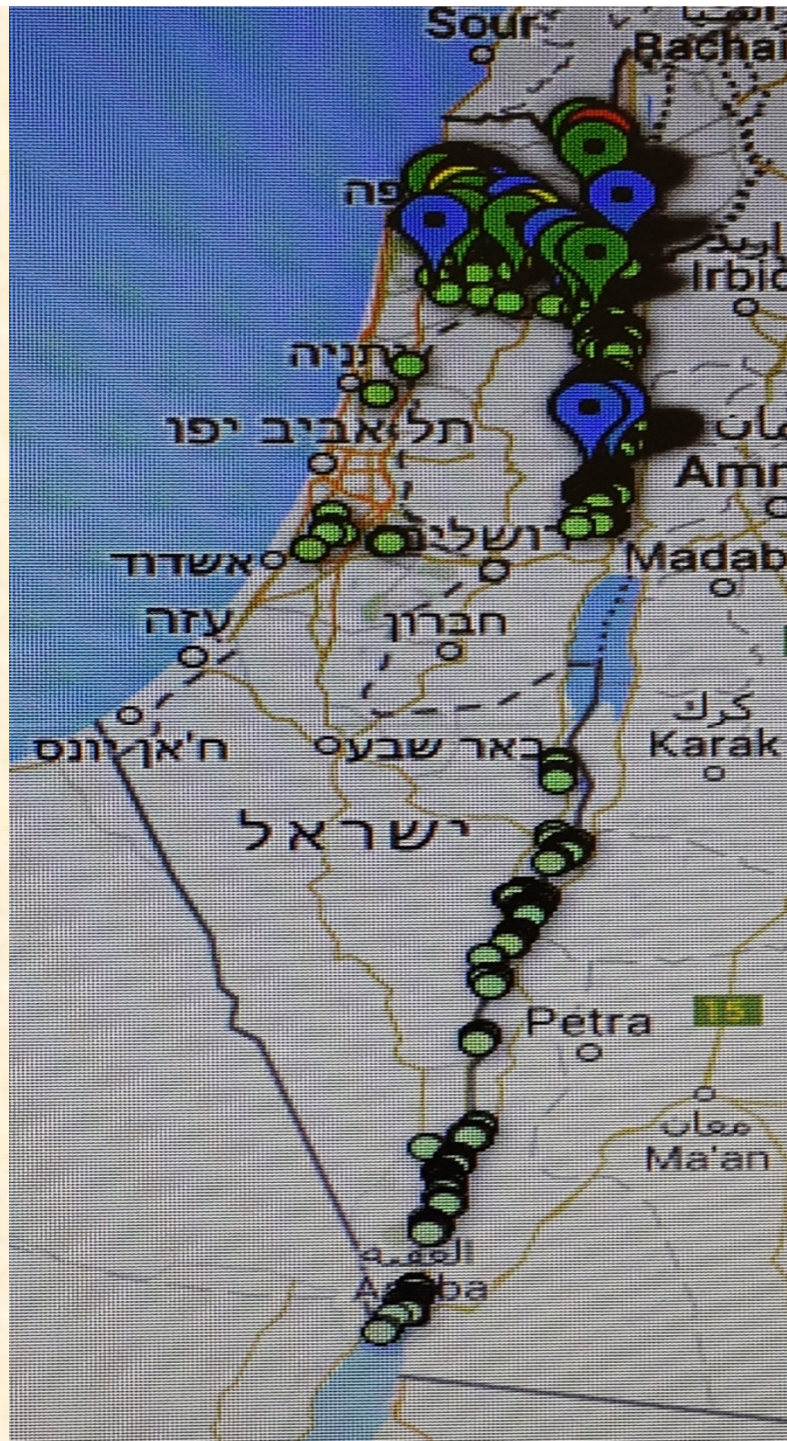

על המזיק

- מקורה - דרום – מרכז אסיה
- נתגלה לראשונה בארץ 1999 בצפון ים המלח
- העברה בעיקר על יד האנשים (העברת חומר צמחי)
- התפשטות עצמית - קילומטר אחד ביום
- אינה שורדת ללא מזון יותר משבוע ימים
- זנים רגישים: קנרי ואחריו דקל תמר
- המזיק נמשך לרטיבות בגזע

פברואר 2014

סימני הנזק

- קשה לזהות נגיעות ראשונה
- ריח רע – הפרשות הזחל והעץ
- בדקלי הקנרי – העצים נפגעים בצמרת –
התייבשות ונבילה מהירה של העץ
- בדקלי התמר – פגיעה בחלק התחתון של העץ –
ללא סימנים עד שעץ נופל

מניעת הנזק

• אין להוציא עצים או חוטרים מאזור נגוע
למקומות אחרים!

• הרחקת מתזים/טפטוף מהגזעים.

• ניקוי עשבים במטע

• טיפול בחוטרים

אזור הסגר לחדקונית הדקל האדומה

- תקנות הגנת הצומח, 23 ביולי 2014
- מניעת חדירת נגעים לאזור הערבה
- אזור הערבה לרבות תחום העיר אילת
- איסור הכנסת לאזור כל עץ ממשפחת הדקליים, חומר הריבוי שלו או כל חלק אחר של העץ, למעט פירות הדקל או לולבים

!!!!

כנימת האסטרולקניום

כנימת מגן
הזכר הוא חרק מושלם
גורמות להצהבה, התייבשות ותמותה של הכפות

כנימת הפרלטוריה

ממשק הדברה: שמן ויטול בחודש ספטמבר-אוקטובר

כנימת הדקל האדומה *Phoenicococcus marlati*

כנימה יחודית לדקלים
מפרישה פתיתי שעווה לבנים
חיה במקומות מסתור מוצלים ולחים
גורמת להתייבשות לולבים

ממשק הדברה
טיפול הגמעה בתכשירי
כלורפיריפוס לקודקוד העץ
ריכוז – 0.15%

אקרית הדקל

Eutetranychus palmatus

לא טווה קורים ארוכים

צבען חום אדמדם

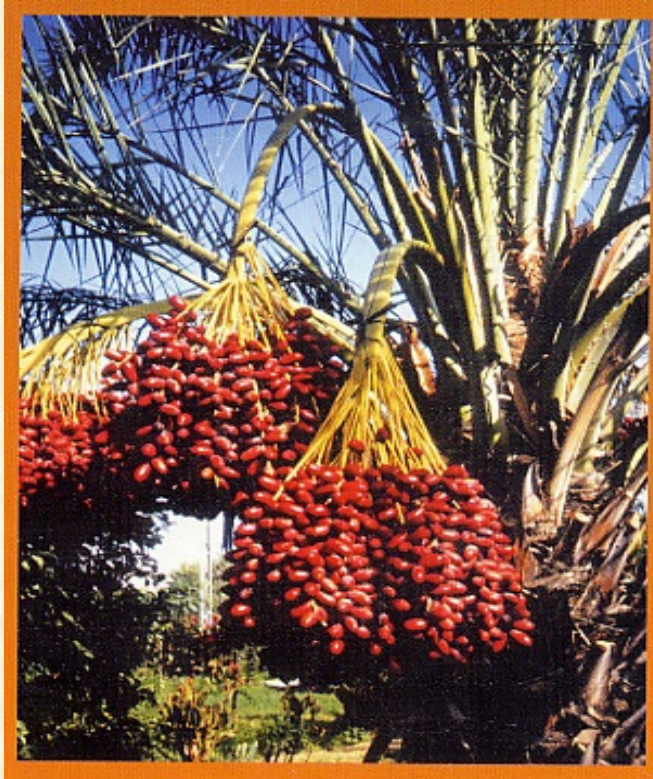
אורך של הרגליים כאורך של הגוף

מצויות על הוצים ופירות בוסר עד

לשלב החלפת צבע מלאה

הנזק

- גירוד ומציצה בקליפת הפרי
- מזיק לפרי הצעיר בזן ברהי
- מזיק לשתילים צעירים

עש התמר הקטן

Batrachedra amydraula

זחל בצבע לבן וראש חום

ביצים קטנות בגודל 0.7 מ"מ
מוטלות על הסנסן או הפרי

הימצאות המזיק במטע

- משך הדור מביצה עד לבוגר בערך 30-40 יום
- בין אפריל לאוקטובר כ- 4 דורות
- המזיק מופיעה בסוף מרץ תחילת אפריל ונשאר עד פעיל כמזיק עד סוף יולי
- מזיק רק לפרי הירוק
- משלב החנטה עד החלפת צבע הפרי

נזק של עש התמר הקטן

- לפני חדירתו, הזחל טווה קורים דקים ומדביק את הפרי לסנסן או לפרי השכן
- הנזק מתבטא בהפחתת היבול (50%-75%)

הדברת המזיק

- עיתוי ההדברה - 50-80% חנטה
- מסוף מרץ תחילת אפריל
- תכשיר הדברה מקובל בערבה:

טרייסר אולטרה במינון 0.04-0.06%

ציקדת התמרים

Asarcopus palmarum

- מתיישבת בבסיס הלולבים
- מפרישה טל דבש
- לא מזיקה לתמרים- בתנאי הערבה
- נפוצה בערבה דרומית

מחלת הכווייה השחורה או

החרכון והעיוותים

(מג'נון)

סימני המחלה

- עלי הכתר הפנימיים קצרים יותר מעלי הדור שקדם להם, לרוב הם מעוותים, בעיקר בקצותיהם
- לעתים ההוצים ושדרת הכף מתכסים בנבגים השחורים של הפטרייה ונותנים מראה של כוויה או חירכון
- הלולב צומח לצד אחד של העץ
- רקבון יבש וחרוך בקודקוד הצמיחה

הגורם למחלה – פטרייה

Thielaviopsis paradoxa

- מחלה אוירית – נבגים נמצאים באוויר אך גם בקרקע
- נפוצה בכל העולם
- חודרת ישירות לרקמה צמחית בקדקוד הצמיחה
- רגישות זני דקל: דקלי קוקוס, זכרים, מג'הול מתרביות רקמה.
- בשאר הזנים ישנה רגישות נמוכה, אך המחלה קיימת

אבל!!!

**במטע הנמצא בעקה – הרגישות
עולה**

**עצים בריאים בסביבת עצים
חולים**

רגישים (הדבקה מהירה יותר)

הדברה:

**תכשירי מנב (טרימנגול ודומיו) 0.5% + נחושת הידרוקסיד 0.5%
(צ'מפיון)**

בריסוס לתוך הלולב

אסור להאביק באבקה של זכרים נגועים

מחלת הדיפלודיה

**מחלץ חוטרים לאחר הנטיעה
ולפני השתרשותם**

פטריות מסוג דיפלודיה

Diplodia spp

- חדירת הפטריה לרקמה צמחית של החוטר דרך פצעים:

– חתכי גיזום הכפות

– חתך הניתוק מעץ האם

- שתיל מתרבית רקמה אינו נפגע מדיפלודיה

סימני המחלה בחוטרים

- נגיעות בשדרות העלים החיצוניים:
  - פסי אורך בצבע צהוב-חום מלמלה (מפצע הגיזום) על שדרת הכף
  - בחתך רוחב שדרת העלה ניתן להבחין באזור חום של הרקמה הפגועה
- תחילת הנגיעות בחתך הניתוק
  - הלולב מלבין ומת וניתן לשלוף אותו בקלות
  - הלולב מת
  - תמותת החוטר מהירה

תעודה על ההקטטה

